

MONITOR

zpravodajský čtrnáctideník

ROČNÍK VI., ČÍSLO 3

12. únor 2009

(za dobrovolné příspěvky)

Tradice Otců

Z výkladu žalmů, připisovaného svatému Hilariovi z Poitiers

Hle, jak je dobré a jak útěšné, bratři když pobývají pospolu. Je dobré a milé, když bratři bydlí pospolu, protože když jsou jednotní, shromažďují se ve společenství Církve. Když se nazývají bratry, jsou jedna vůle ve svorné lásce.

Čteme, že právě toto bylo v prvním kázání apoštolů hlavní zásadou: *Obec věřících měla jedno srdce a jednu duši.* Tak se to přece sluší na lid Boží; aby všichni pod jediným Otcem byli bratry, aby v jediném Duchu byli jedno, aby v jediném domě vystupovali jednomyslně a aby v jediném těle byli opravdu údý jednoho těla.

Je milé a dobré, když bratři bydlí pospolu. Prorok nám nabízí přirovnání o tom, jak je to dobré a milé, když říká: *Je to jak vzácný olej na hlavě, tekoucí na vous, na vous Áronův, který mu padá na lem jeho rouch.* Áronův olej, kterým byl pomazán na kněze, byl vyroben z vonných látek a Bůh určil, aby se tohoto pomazání nejprve dostalo jeho veleknězi. Také náš Pán byl neviditelně pomazán, jak žádný z jeho přátel. A není to pomazání pozemské: Nebyl pomazán olejem z rohové nádoby, jak bývali pomazáni králové, ale byl pomazán *olejem radosti.* I Áron byl podle zákona teprve po tom-

to pomazání nazván christus (to znamená „pomazaný“).

A stejně jako toto pomazání ničí v každém srdci, do něhož bylo vlito, nečisté duchy, tak je i nám dáno, že skrze pomazání lásky přímo vydechujeme bohu libou svornost, jak říká apoštol: *Jsmo jako vonné kadidlo vydechující Krista.* Takže stejně jako Bůh našel zalíbení v pomazání prvního velekněze Árona, je mu dobré a milé, když bratři bydlí pospolu.

Áronovo pomazání stékalo z hlavy na vousy. Vousy jsou čestným znamením mužného věku. Ani nám se nesluší, abychom v Kristu byli nedospělí, leda abychom s ohledem na to, co bylo řečeno, byli jako děti co do špatnosti, ale ne co do rozumu.

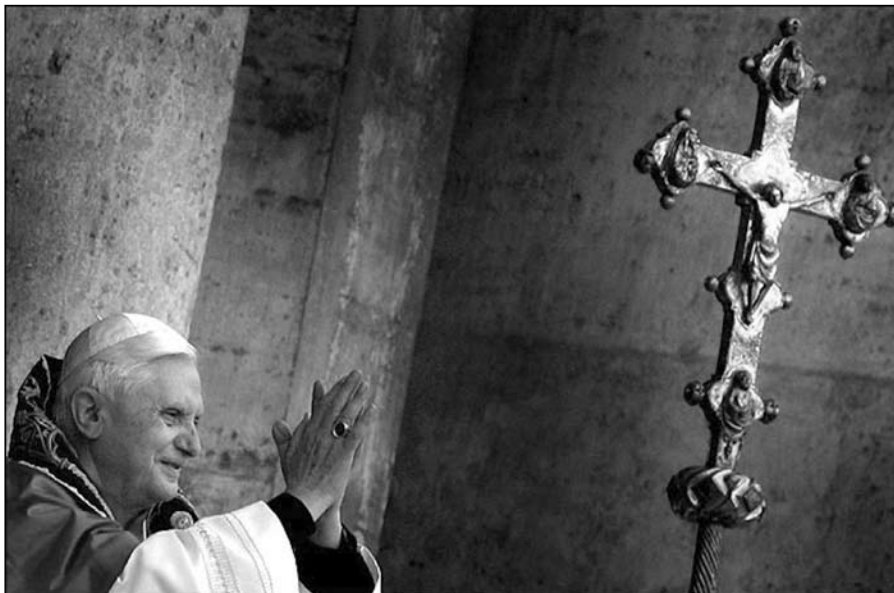
Mediální reakce na Williamsonovu kauzu

Zrušení exkomunikace je pouze podanou rukou

Někdy se stane, že reakce na určité rozhodnutí vypovídají více než rozhodnutí samo. Tak je tomu i v případě zrušení exkomunikace lefebvrstických biskupů a pokusu biskupa Williamsona tento proces torpédovat nehorázným prohlášením o neexistenci plynových komor v nacistických vyhlazovacích táborech.

Novináři, kteří obvykle nenechají na katolické církvi nit suchou, se náhle starají o její dobrou pověst. – Ale lefebvrstickí biskupové nejsou součástí katolické hierarchie: jsou nadále suspendováni. Zrušení exkomunikace není ničím víc než podanou rukou, a ta se netýká jen těchto čtyř mužů, ale také pěti set kněží a více než půl milionu věřících, kteří se odštěpili od Říma.

Novináři se teď na papeže vrhli jako vyhladovělá vlčí smečka. Vždyť hladověli čtyři roky – celou dobu, kdy se Josef Ratzinger nepřizpůsobil obrazu, který o něm vytvořili. Čtyři roky mlčeli, když se stavěl proti mučení, kritizoval „turbokapitalismus“, odmítal válku v Iráku a požadoval spravedlivé rozdělení světového bohatství. Mlčeli i o tom, jak se slovem i činem snaží o dialog s jinými

Foto: <http://www.imeem.com>

křesťanskými církvemi, s muslimy, především ale s bratry židovské víry.

Nejsou na vině sami. Na vině je i – jak řekl představitel francouzských biskupů arcibiskup Hippolyte Simon z Clermontu – pomalá a matná komunikace vaticánských instancí s veřejností a tiskem.

Ale katoličtí věřící, jak uzavřel arcibiskup Simon, by měli všechny tyto události vidět prismatem podobenství o ztraceném synu. Být jen hodným starším synem nestačí.

podle materiálů agentury Kathmet
zpracovala -mf-

ZPRÁVY

Zrušena exkomunikace biskupů Bratrstva sv. Pia X.

Benedikt XVI. přijal žádost o zrušení trestu exkomunikace, do něhož upadli čtyři biskupové, vysvěcení arcibiskupem Marcelem Lefébvreem roku 1988. Práví se tak ve sdělení tiskového střediska Svatého stolce ze dne 24. ledna, k němuž je přiložen dekret prefekta Kongregace pro biskupy kard. Giovanni Battisty Re ze dne 21. ledna. Zmíněný dekret přinášíme v plném znění:

Mons. Bernard Fellay, jménem svým i jménem ostatních třech biskupů vysvěcených 30. června 1988, zaslal dne 15. prosince 2008 dopis předsedovi Papežské komise *Ecclesia Dei* kardinálovi Dario Castrillon Hoyosovi a opětovně žádal o zproštění exkomunikace *latae sententiae*, která byla formálně prohlášena dekretem této Kongregace pro biskupy ze dne 1. července 1988. Mons. Fellay ve zmíněném listu mimo jiné tvrdí: „Vždycky jsme měli pevnou vůli zůstat katolíky a všechny své síly dávat do služeb Církve našeho Pána Ježíše Krista, kterou je Církev římsko-katolická. Její nauku přijímáme v synovském duchu. Pevně věříme v Petrův primát a jeho výsady a proto nám aktuální situace působí velké soužení.“

Jeho Svatost Benedikt XVI. s otcovskou péčí vnímá duchovní strádání, vyjádřené těmi, kteří upadli do trestu exkomunikace, a v důvěře v závazek, který v citovaném dopise vyslovují, že totiž nebudou šetřit silami při prohloubení nezbytných rozhovorů s autoritami Svatého stolce o dosud otevřených

otázkách, aby se tak mohlo dojít rychle k úplnému a uspokojivému řešení počátečního problému, rozhodl se přehodnotit kanonickou situaci biskupů Bernarda Fellaye, Bernarda Tissiera de Mallerais, Richarda Williamsona a Alfonso de Galaretty, jež vznikla jejich biskupským svěcením.

Smyslem toho aktu je upevnit vzájemnou důvěru, zintenzivnit a stabilizovat vztahy Bratrstva sv. Pia X. s Apoštolským stolicem. Tento dar pokoje, přicházející po Vánočních svátcích, má rovněž za cíl prosazovat jednotu v lásce univerzální církve a odstranit tak pohoršení rozdělení.

Je žádoucí, aby po tomto kroku následovala pečlivá realizace plného společenství Bratrstva sv. Pia X. s celou Církví a důkaz viditelné jednoty, který dosvědčí opravdovou věrnost a plné uznání učitelského úřadu a autority papeže. Na základě fakult, které mi výslovně udělil Svatý otec Benedikt XVI., tedy tímto dekretem snímám trest exkomunikace *latae sententiae*, prohlášený touto Kongregací 1. července 1988 z biskupů Bernarda Fellaye, Bernarda Tissiera de Mallerais, Richarda Williamsona a Alfonsa de Galaretta a zároveň, počínaje dneškem, prohlašuji dřívější dekret za neúčinný.

V Římě, v sídle Kongregace pro biskupy, 21. ledna 2009

kard. Giovanni Battista Re
prefekt Kongregace pro biskupy
RaVat

Papež požaduje právní status pro Církev v Turecku

Vzhledem k tomu, že Turecko je oficiálně sekulární stát, požaduje papež uznání právního statusu Církve v tomto většinově muslimském národě. Papež tuto výzvu pronesl 2. února při přijetí tureckých biskupů.

Papež připomněl, že na území dnešního Turecka se před 2000 lety narodil svatý Pavel. Požaduje, aby Turecko usnad-

nilo pouti na pavlovská místa i možnost sloužit zde bohoslužby. Zdůraznil, že oddělení státu a náboženství je „hodnota, jež by měla být chráněna“.

Papež podpořil vůli a přání biskupů vést dialog s tureckými úřady. Uznání právního statusu Církve by mělo pozitivní důsledky pro všechny, uzavřel papež.

Zenit

Reakce na ateistickou kampaň

Kampaň Britské humanistické asociace, propagující myšlenku, že Bůh není, naráží na některé obtíže. Asociace „Křesťanský hlas“ protestovala u britské Rady pro reklamu, někteří teologové naopak oceňují, že díky kampani se

lidé zamýšlejí nad existencí Boha.

Podobná kampaň probíhá ve Španělsku a v Itálii. Ve všech třech zemích se vyskytly případy, kdy řidiči odmítli s „ateistickými“ autobusy jezdit.

SIR

Prohlášení předsedy ČBK ke zrušení exkomunikace Bratrstva sv. Pia X.

Rozhodnutí papeže Benedikta XVI. vyhovět žádosti exkomunikovaných biskupů o zrušení trestu, který nastoupil automaticky po tom, co přijali biskupské svěcení z rukou arcibiskupa Lefébvara bez souhlasu papeže, chápu jako výsledek papežova úsilí o jednotu Církve.

Zrušení trestu ještě neznamena církevní schválení Bratrstva sv. Pia X. a jeho názorových postojů, ani zařazení těchto biskupů do biskupského sboru. Je to však důležitý krok k řešení i těchto otázek. Zrušení trestu nemá nic společného s nevhodným vyjádřením jednoho z omilostněných o plynových komorách v Osvětimi. To je třeba řešit samostatně. Jak zdůraznil mluvčí Vatikánu, jde o významný příspěvek k jednotě Církve a je dobře ho vidět i v souvislostech s vatikánským přístupem k Církvi v Číně, zatím rozdělené na část uznanou státem, která není v plné jednotě s papežem, a část v ilegality, která je věrná Římu.

Jan Graubner
arcibiskup olomoucký
předseda ČBK
RC

Relevantní filmy na DVD

Filmopolis vydala českou verzi filmu *Amazing grace* s českým názvem „Nezlomná vůle“, který líčí boj Williama Wilberforce za zrušení otroctví v britském impériu. Jeho boj trval řadu let a vyžádal si i některé provokativní kroky. Wilberforce byl ke svému úsilí motivován křesťanskou vírou a navázal proto kontakt s americkým obchodníkem s otroky Johnem Newtonem, který se z téhož důvodu obrátil proti otroctví a konal za své činy pokání. Hlavní roli hraje Ioan Gruffudd.

Mido Film Brno vydal film Krzysztofa Zanussiho „Život za život“ o oběti blahoslaveného Maxmiliána Kolbeho, který v Osvětimi vydal svůj život za jiného vězně. Hlavní postavou je mladý muž, který celou tragédií spustil svým úspěšným útekem z tábora a celý život pak hledá smysl celé události. Vězně Jana hraje Christoph Walz, P. Kolbeho Edward Žentara.

RC

ZPRÁVY

Svatý stolec o dvojznačnosti úmluv OSN

Svatý stolec nepodpoří ty úmluvy OSN, jež skrytě podporují potraty a homosexuální manželství pod rouškou legitimních práv. Prohlásil to arcibiskup Celestino Migliore, stálý pozorovatel Svatého stolce u OSN v souvislosti s návrhem o postižených osobách a o homosexuálech.

Arcibiskup řekl, že uznává některé principy návrhu úmluvy o postižených osobách, ale nepodpoří ji proto, že podporuje potrat jako formu tak zvaného reprodukčního zdraví. Delegace Svatého stolce se snažila uvést text úmluvy do souladu s pravou obranou lidských práv, ale neuspěla. Šlo jí přitom pouze o to, aby postižení lidé měli všechna práva jako ostatní.

Úmluva o sexuální orientaci používá kategorie sexuální orientace a genderové identity, jež „nejsou definovány mezinárodním právem, takže mohou být interpretovány podle úmyslu toho, kdo se na ně odvolává“, řekl arcibiskup. „Pokud by

byly přijaty v takto nejasném znění, způsobilo by to vážnou nejistotu o právech obecně,“ dodal. Mohlo by to znamenat, že pokud by určitá země nebo náboženská skupina odmítly oddávat páry téhož pohlaví nebo jim svěřovat děti do adopce, porušovaly by antidiskriminační klauzule a byly by trestány: bylo by to dokonce možné duchovním nařizovat.

Svatý stolec rozhodně odmítá násilí a nespravedlivou diskriminaci vůči homosexuálům.

Arcibiskup připomněl, že Církev podstatně přispěla k textu Všeobecné deklarace lidských práv, jež nikdy neoddělovala od perspektivy víry v Boha Stvořitele.

U práv, jež se týkají života a chování lidí, komunit a národů, řekl arcibiskup, se musíme vždycky ptát, zda požadavek uznání nových práv přináší dobro všem, a jaký vztah má k ostatním právům a odpovědnosti člověka.

Zenit

Naši biskupové k etickým otázkám

ČBK na svém lednovém plenárním zasedání vydala tři prohlášení.

V prvním protestuje proti uvolňování podmínek pro provádění umělých potratů, jak to předpokládá návrh zákona o specifických zdravotních službách. V tomtéž prohlášení také požaduje uzákonění tzv. výhrady svědomí pro zdravotníky, kteří by na jejím základě nebyli nuceni potraty provádět. (Výhrada svědomí funguje v legislativě Slovenska).

Druhé prohlášení reaguje na zprávu Evropského parlamentu o stavu lidských práv z 14. 1. 2009, biskupové oceňují pozitivní momenty zprávy, ale varují před

snahami o tzv. „reprodukční práva“, tedy právu na umělý potrat. Taktéž kritizují snahy o zrovnoprávnění homosexuálního partnerství s manželstvím.

Třetí prohlášení se týká českého předsednictví EU. Biskupové oceňují, že jednou z priorit české vlády je rodinná politika.

Prohlášení podporuje snahu ministra Petra Nečase a české vlády o otevření další diskuse o rámci tzv. Barcelonských cílů rodinné politiky, podle kterých by každá členská země měla do roku 2010 umístit minimálně 33 % dětí do jeslí.

TS ČBK

Sdružení děl na pomoc východním církvím

Naléhavé potřeby Církve na Ukrajině, v Indii a Iráku – to bylo hlavní téma zasedání Sdružení děl na pomoc východním církvím – ROACO. Během dvoudenního setkání kardinál Leonardo Sandri, prefekt Kongregace pro Východní církve, hovořil také o své nedávné návštěvě zmíněných zemích.

Malabarská a malankarská církve v Indii se neustále rozrůstají a to vyžaduje vznik nových diecézí, větší potřebu charitativních děl a finančních prostředků. Obnovou prochází také řecko-katolická

církve na Ukrajině, kde je zřetelná vitalita zejména v pastoraci mládeže, péči o povolání, apoštolátu v kultuře a sdělovacích prostředcích. Církve na Ukrajině podle kardinála Sandriho „představuje klíčovou komunitu pro budoucnost Církve v celé východní Evropě“. Na zasedání nechybělo ani zhodnocení situace křesťanů v Iráku. O ní hovořil arcibiskup Fernando Filoni z vatikánského státního sekretariátu, který se s iráckými biskupy setkal během jejich nedávné návštěvy *ad Limina*.

RaVat

Neděle 25. ledna: Den lepry

Předseda Papežské rady pro zdravotnictví, kardinál Javier Lozano Barragan, podepsal dokument k letošnímu Dni lepry. Upozorňuje v něm, že tato nemoc dosud postihuje čtvrt milionu lidí ročně, ale média ji ignorují.

Připomíná péči, kterou nemocným leprou věnuje Církev. Symbolem této péče je blahoslavený Damián. Kardinál děkuje všem, kdo se starají o nemocné, ale také těm, kdo financují výzkum této choroby.

VIS

Vizitace řeholních řádů v USA

Vyhodnocení kvality řeholního života, pastorační služby sester a povzbuzení ženských kongregací – to jsou hlavní cíle apoštolské vizitace, jež začala počátkem února ve Spojených státech na doporučení prefekta Kongregace pro řeholní život kard. Franc Rodého, který jmenoval hlavní vizitátorkou matku Mary Clare Millea, generální představenou apoštolik Nejsvětějšího Srdce Ježíšova.

Během posledních 40 let počet řeholnic v USA značně poklesl. V roce 1965 jich tam působilo kolem 175 tisíc a v roce 2000 už jen 80 tisíc. Průměrný věk amerických sester je 65-70 let. Zároveň však vznikají nové kongregace sester, nosících hábity. Jejich členky kladou důraz na věrnost Římu. Pracují ve školství, zdravotnictví a na sociálním poli. Příznačné je, že netrpí nedostatkem povolání na rozdíl od kongregací, které se považovaly za pokrokové.

Vizitace ženských kongregací a řádů činných v USA se bude týkat 59 tisíc sester z více než 400 řeholních institutů. Vizitace se nebude týkat kontemplativních a klauzurních řádů. Odhaduje se, že vizitace potrvá asi dva roky a do Říma o ní bude potom podána zpráva.

RaVat

Vážení čtenáři,
děkujeme Vám všem, kteří jste zasláním finančního daru umožnili další vydání *RC Monitoru* a pomohli pokrýt režijní náklady spojené s jeho vydáváním.

S upřímným Pán Bůh zaplať

redakce

KOMENTÁŘE

Malý exkurz do církevního práva

„Rehabilitoval“ papež popírače holokaustu?

Foto: <http://www.luffingtonpost.com>

Předpokládejme, že byl odsouzen dvojnásobný vrah a soud mu vyměřil trest odnětí svobody na doživotí. Alespoň v našich podmínkách, kde neexistuje trest smrti. Vrah jde do vězení, kde si odsedí deset let, když se náhle ukáže, že ve skutečnosti spáchal pouze jednu vraždu a tu druhou mu přišli omylem. Jak se v této chvíli zachová soud? Po předložení patřičných důkazů ho soud první obžaloby zproští a tu druhou, prokázanou, mu ponechá. Tak funguje právní stát, spravedlivá justice a zřejmě každý, kdo uznává jejich existenci. A to bez ohledu na to, že daný člověk je zavržením hodný ničema, který si zaslouží snad jen tu spravedlnost. Takový ničema je i nově rehabilitovaný biskup Richard Williamson, který v nedávném vysílání švédské televize uvedl, že holokaust se nekonal.

Mediální pseudorealita

Rychlá rešerše ve světovém tisku budí však zdání, že ten skutečný ničema je papež Benedikt XVI., který „rehabilitoval“ popírače holokaustu; a povrchním poptáním u svých známých jsem se dokonce dozvěděl, že snad i právě proto, že popíral holokaust. Jsem zvyklý na novinářské kachny, ale tahle nejnovější u mě vyvolala tentýž dojem, který jsem měl při četbě známé Böllovy povídky *Die verlorene Ehre der Katharina Blum* (Ztracená čest Kathariny Blum). Zběžné čtení novin vede k tomu, že si člověk činí falešně předsta-

vy v realitě, podrobné čtení potom k bezmezné víře, že noviny přináší pravdivý obraz světa. O Benediktu XVI. světový tisk tuhle pseudorealitu vytváří od chvíle jeho nástupu na petrovský stolec a musím přiznat, že se mu to daří. Koneckonců – byl v (nesvéprávném) věku členem *Hitlerjugend*, povolán k Wehrmachtu, kde sloužil (a odkud uprchl do amerického zajetí) a je to Němec. V závorce uvádím skutečnosti, které zřejmě každý musí číst mezi řádky, protože v médiích se neobjeví. Poslední charakteristika – Němec, v českém prostředí navíc vyvolává reminiscence a obraz je na světě: Benedikt XVI. je vlastně odchovanec nacismu a taky se podle toho chová. A hleďte: teď dokonce rehabilitoval biskupa, jenž popírá holokaust. Pěkně to zapadá dohromady.

Přiznám se, že jsem se na okamžik také chytil za hlavu. Nechtěl bych za biskupa někoho, kdo jen smrdí antisemitismem, natož aby popíral zločin, pro který existuje na světě snad největší počet svědků, než proti jakémukoli jinému zločinu. To, co se skutečně událo, je ovšem poněkud jiné podstaty.

Exkomunikace je církevně-právní akt

1. Exkomunikace není magický obřad, ale církevně-právní akt. Musí se vztahovat k určitému provinění a rozhoduje o něm církevně-právní autorita po předložení důkazů a všech náležitostí. Stejně jako i u běžného světského soudu.

Rozdíl spočívá pouze v tom, že předmětem soudu nejsou přestupky proti světským zákonům, ale proti církevní nauce nebo její autoritě. Stejně jako u běžného trestního práva je možné odvolání, prominutí trestu nebo obnovené soudní řízení. Richard Williamson byl exkomunikován na základě neochoty podřídit se závěrům 2. vatikánského koncilu a schizmatických postojů. Za konkrétní čin. Jeho exkomunikace se tudíž musí vázat na konkrétní čin a není v dané chvíli přenosná na nic jiného. Jako u běžného soudního práva – neospravedlnit vraha z jedné vraždy není možné prostě jenom proto, že zároveň spáchal i druhou.

Rehabilitace Williamsona nesouvisí s jeho prohlášeními o holokaustu

2. Richard Williamson je nadále suspendován a tudíž nesmí vykonávat biskupský úřad. Jeho rehabilitace se navíc vztahuje pouze na jeho dávný rozkol s Církví a nemůže být v žádném případě dávana do souvislosti s jeho týden starým prohlášením o neexistenci holokaustu. Richard Williamson navíc nebyl přijat do Církve s žádnou velkou pompou, ale běžným úředním aktem, kterých probíhají stovky. Paradoxně ho musí podepsat i papež, pokud si chce zachovat autoritu i důvěru v možnost dovolat se spravedlnosti uvnitř Církve. Nabízí se snad jenom otázka, proč se nevaluje exkomunikace za popírání holokaustu? Ačkoli Církve není skutečně spolkem totožným se státem, důvod je v tomto případě paradoxně stejný, jako v případě většiny právních států na světě, s výjimkou Německa a Rakouska. (Podotýkám, že v nejvyspělejší demokracii světa, v USA, se netrestá ani hajlování a otevřená propagace nacismu nebo komunismu). Možná na tom lze ilustrovat i styčnou plochu, kde se církevní a světské právo sbíhají dohromady. Zatímco v případě Církve je pomocí práva hájena její nauka i autorita, v případě státu je právem hájena jeho autorita a zákony. Vědomá lež o nejhorším zločinu v dějinách je otázkou svědomí a sebelepší právo na světě ztrácí půdu pod nohama, pokud ji budeme stíhat a trestat. Satisfakcí může být při nejlepší vůli pouze posměch a veřejná ostuda.

Ondřej Bratinka
student Filosofické fakulty UK
(mezititulky redakce)

KOMENTÁŘE

Provokace, umění a podvod

K artefaktu Davida Černého

Chtěl bych především říct, že vůči osobě Davida Černého nejsem nijak předpojatý. Jeho růžový tank jsem sice neobdivoval, nikdy jsem nebyl pacifistou, protože pacifismus jako takový mi vždy připadal velice zjednodušující názor, ale v podstatě jsem růžový tank přijal. Se sympatiemi jsem přijal i knížete Václava na obráceném koni, protože jsem tento artefakt nebral jako výsměch Myslbekovi, jak se někdy také traduje, ale výsměch našemu mnohdy přismrádlému hurávlastenčení, které je schopno nebohého přemyslovského knížete a jeho tradic využívat a zneužívat dle ctěné politické libosti. A doslova mne nadchla jeho mimina lezoucí po žižkovském vysílači a zlidšťující tento technický objekt. Jistě, David Černý je umělec, který cíleně a vědomě buduje svou vlastní popularitu a využívá k tomu velmi razantně provokace jako velmi účinné formy, jež mu přinese zisk a slávu. To je nepochybně pravda, ale vždyť tak se chová dnes velká část umělců a je to považováno za zcela legitimní.

Nicméně přes to všechno, když jsem se ENTROPOU zabýval a snažil jsem se tak činit velmi usilovně, když jsem sháněl všechny možné dostupné informace, dospěl jsem k názoru, že v žádném případě nemohu s tímto dílem Davida Černého v dané podobě a v dané formě prezentace souhlasit a to ze tří následujících důvodů.

Důvod první: výběr témat a jejich konkrétní realizace.

Nápad podívat se na jednotlivé unijní státy s nadhledem, ironií a jistotou, třeba i dosti velkou mírou provokace mi připadal nejen možný, ale docela vtipný a schopný výpovědi. Už samotný název Entropa, využívající zvukové podoby názvu kontinentu s obměnou fyzikálního názvu užívaného pro roztržitost či rozdrobenost, se mi jevil jako adekvát-

A tak se nám nechtěně projevil autor jako člověk, který vložil do svého opusu velmi povrchní až primitivní názory, čímž potvrdil, že ta jakási jednotná Evropa je stále ještě v nedohlednu, protože v lidech výrazně převládají velice zjednodušující stereotypy.

Foto: <http://www.dajlife.com>

ní vzhledem k současnému stupni vývojového procesu, kterým EU prochází. Samozřejmě jsem bral za hotový fakt, že na díle budou participovat výtvarníci z jednotlivých zemí, kteří sami vyjádří autentický pohled, který vždy bude individuální (skutečně oficiální umění je po zkušenostech dvacátého století opravdu možné jen v totalitě a jakékoli oslavné pajány „legionářského“ typu by dnes působily jako nechtěné parodie), ale bude nějakým způsobem reflektovat pohled zevnitř země, kterou zobrazuje a třeba u persifluje. To se nestalo, ale naopak došlo k tomu, že pohled a namíř způsob jeho zpracování, který volil David Černý, je v mnoha případech zcela povrchní, jednoduchoučký, místy až uboze provinciální. Pokud bychom ho v mnoha případech měli hodnotit jako postoj Čecha, pak je to postoj pravidelného čtenáře Blesku, Šípu či AHA, diváka nováckých seriálů a různých Vyvolených a pravidelného návštěvníka pláží v Bibione. Je to sice taky pohled, ale...?!

Charakteristické pro toto pojetí je právě zobrazení Bulharska. Chlapec byl s rodiči v Bulharsku a tam ho překvapily a zaujaly turecké záchody. Pak se nejspíš zastavili na chvíli v Budapešti a tam navštívili tržnici, která pro nás tehdy byla spolu s obchůdky na *Váci utca* a v jejím okolí kouskem Paříže v šedi realsocialis-

mu. Tam si koupili čabjku a melouny a tak jsme se vypořádali s Maďarskem. Pak jsme přešli do Komárna (*Komárom*) či Nových zámků (*Ersékújvár*) a tam nám úslužný maďarský prodáváč (myslím to bez ironie) prodal úhledně zabalený a převázaný uherák. A mohli bychom pokračovat dále, přes Draculův hrad v Rumunsku, čokoládové bonbóny v Bruselu, minarety a hrozící moře v Holandsku až po rozdělení Kypr či Francii, na které visí cedule oznamující stávkou. Tolik povrchního klíšé se hned tak nevidí. Jistě, třeba zobrazení Polska prostřednictvím mnichů, kteří mávají duhovou vlajkou, by o této zemi, v níž se liberálnější pohledy na svět neustále musí střetávat s leckdy primitivním katolickým fundamentalismem a nacionalismem, bylo relevantní, kdyby ho ovšem vyjádřil polský umělec. A se Spojeným královstvím se Černý vypořádal jednoduše: prostě tam není a basta. A bohužel ruku v ruce s prostoduchostí námětu jde i nevynalézavost a klíšovitost provedení.

Důvod druhý: měníci se postoje autora.

Autoru a kolektivu jeho spolupracovníků se dle jejich vlastních slov nepodařilo oslovit zahraniční výtvarníky. Může to tak být a nemusí, ale budiž. Autor hrdě stál za svým dílem, i když od jisté chví-

KOMENTÁŘE

Foto: <http://zpravy.idnes.cz>

le očekával, že nastanou problémy. Když skutečně nastaly, rozklepala se mu kolena a s úklonami se omlouval na všechny strany. Sundáme, zahalíme, předěláme, přesně v duchu známé písně Michala Tučného o ochotném prodáváči. Co si, probóha, o tom mám myslet? Cíle jsem dosáhl, o mém díle se mluví, ale co když zakázka přijde zrovna ze země, kterou jsem tak trochu urazil, či alespoň oni se domnívají, že jsem je urazil? Ne, holoubkové draží, urazit jsem vás nechtěl a třebaš v Sofii nebo v Bratislavě či dokonce Římě bych taky mohl něco udělat. Ale abychom autorovi nekřivdili. Při samotném závěru svého bruselského vystoupení a při samotném odchodu z místa činu se zachoval jako pravý romantický operní rek. *Já přísahal jsem pomstu a přísahu, co rádný muž, jsem splnil.* Pokud by se tento text nějak dostal do rukou Davida Černého, tak jemu na vysvětlenou, jedná se o citaci rytíře Dalibora ze stejnojmenné opery Bedřicha Smetany, která vznikla na základě pověsti o odbojném (a patrně taky trochu loupeživém) rytíři Daliborovi z Kozojed. S hlavou vysoko vztyčenou pravil, že *chtěl urazit Václava Klause, protože Klaus uráží Čechy.* K tomuto hrdému tvrzení je opravdu v české intelektuální společnosti, či alespoň její výrazné části, zapotřebí rádné dávky odvahy. Je ovšem pozoruhodné, že zakázku, která Davidovi Černému umožnila urazit prezidenta republiky, tomuto umělci zadala vláda, hlasy jejíž představitelů byl Klaus dosazen na Pražský Hrad. Možná je to ale důkaz té opravdu nejdemokratičtější demokracie, v níž v tomto státě žijeme, demokracie, které by nebyla schopná ani její kolébka, na Entropě vypuštěná Velká Británie.

A tím se dostávám k důvodu třetímu, kterým je nedodržení smlouvy.

Při veškeré úctě k umělecké svobodě a ke svobodě vyjadřování vůbec – nedodržení smlouvy je činem, který není

omluvitelný. Samozřejmě, běžnému čtenáři novin, posluchači rozhlasu a divákovi televize není zřejmo, jak vlastně ta smlouva opravdu vypadala, jak zněly přesně zadávací podmínky, ale tolik přiznal i kající se umělec i jeho ministerský protektor, že *o zadání díla výlučně Černému nešlo, naopak, že dílo bylo podmíněno účastí zahraničních umělců ze všech členských zemí Unie.* Tato podmínka dodržena nebyla, David Černý prostě a jednoduše lhal a podváděl a může se stokrát omlouvat, lež zůstane lži a podvod podvodem. A bylo by tomu tak i v případě, kdyby se jednalo o dílo geniální, což Entropa rozhodně není.

Je ovšem pozoruhodné, že zakázku, která Davidovi Černému umožnila urazit prezidenta republiky, tomuto umělci zadala vláda, hlasy jejíž představitelů byl Klaus dosazen na Pražský Hrad.

Jak tomu obvykle bývá, zafungovalo opět kouzlo nechtěného.

A tak se nám nechtěně projevil autor jako člověk, který vložil do svého opusu velmi povrchní až primitivní názory, čímž potvrdil, že ta jakási jednotná Evropa je stále ještě v nedohlednu, protože v lidech výrazně převládají velice zjednodušující stereotypy; dále nechtěně podtrhl význam a důležitost Václava Klause a jeho názorů, a co je nejpikantnější, do čepic s šaškovskými rolničkami oděl naše vládní činitele, když je velmi primitivním způsobem podfoukl, pak je donutil se na všechny strany uklánět a omlouvat a co víc, z těch navivů, co nám vládnou, vydoloval peníze na projekt, jehož hlavním cílem bylo urazit prezidenta republiky, který právě z vůle těchto politiků byl podruhé přiveden na Pražský hrad.

V tomhle bodu dlužno přiznat Davidu Černému skutečné mistrovství, zde se projevil opravdu jako MISTR svého provokatérského řemesla. Bylo-li toto jeho cílem, pak KLOBOUK DOLŮ!!!

V této souvislosti ještě jednu drobnou poznámku:

Momentálně jsme na jedné straně informováni o tom, jak úspěšně si naše politická reprezentace počíná při „vedení“ Evropy, ze strany opozice pak zase o tom, jak mizerně se prezentujeme. Což o to, to by bylo v pořádku, i když míra negativismu ze strany zejména vůdce opozice je opravdu obrovská, ale je přímo úměrná způsobům fungování jeho sexy mozku.

Nicméně jásající představitelé naší schopnosti „šéfovat“ Evropě by se měli trochu poohlédnout zpět do historie, což nebývá v této zemi oblíbeným sportem. Dne 17. července 1945 se v Postupimi sešli Harry Truman, Jozif Vissarionovič Džugašvili a Sir Winston Churchill, aby se dohodli, jak dál v Evropě zbavené fašismu. Po pár dnech Sir Winston musel odcestovat do Londýna, kde mu Jeho Veličenstvo, král všech Britů Jiří VI. poděkoval za výbornou práci ve funkci premiéra a na základě voleb povolal do úřadu šéfa vítězných labouristů Clementa Attleeho. Válka skončila, nastal mír. Pro Jozifa Vissarionoviče to byl jen další důkaz prohnulosti demokracie. Konec konců ani Jiří, toho jména šestý, nebyl příliš šťastný, když musel povolal do Downing street 10 labouristu. Do dějin vstoupila historka, která novému ministerskému předseda stál před králem chvíli v mlčení (oba pánové nepatřili zrovna k mluvčím) a poté pravil *Vaše Veličenstvo, já jsem nový premiér.* Král mu odvětil *Já vím, slyšel jsem to v ranních zprávách.* Nastane 1. červenec 2009, skončí naše úřadování v Bruselu a o tom, co se bude dít v České republice, se bude rozhodovat DOMA!

A to Churchillovým protivníkem byl anglický gentleman Attlee, pozdější hrabě Attlee. A pánové i dámy z vlády by si měli rychle uvědomit, že jejich způsob prezentace neoplývá a neoplývá právě přesvědčivostí a schopností oslovit aktivně voliče.

Ale to už jsem se od Entropy dostal jinam.

Mojmír Weimann,
emeritní ředitel

Divadla J. K. Tyla v Plzni a ND Brno
V Brně dne 21. ledna 2009

KOMENTÁŘE

Soukromí má cenu

Poradce Senátu pro ochranu soukromí a otevřenost veřejné správy
k problematice kamer, odposlechů a dalších výdobytků technického pokroku

Při ochraně osobních údajů (a širěji soukromí) jsem upozoroval tři druhy obtíží, se kterými se dnes setkáváme. Tyto obtíže jsou třemi druhy rezignace na obranu lidské svobody. Jsou to vlastně tři různá alibi, která uvádějí nejen pachatelé takového či onakého zásahu do ochrany soukromí, ale bohužel i ti, kteří jsou povinni čelit rozpínavosti státu a techniky, pokud omezují lidskou svobodu.

Okno bez záclony

Využívání osobních údajů a informací o soukromí prý vlastně nevedí, protože když člověk nic špatného nedělá, nevedí mu, že je na něj vidět. Typickým projevem této rezignace bylo prohlášení policejního prezidenta Koláře v roce 2002, že mu nevedí, kdyby byl odposlouchávaný, protože je poctivý.

Goliáš

Druhým alibi je, že jakýkoli boj proti rozšíření moderních technologií je marný. Soukromý sektor i stát bude tato zařízení, sledující doslova kdeco, využívat stále více, protože jde jak o byznys, tak o efektivitu a zjednodušení mnoha činností. Typickým projevem je nedávno zavedený systém centrální evidence výdeje léků v lékárnách, který vznikl hlavně proto, aby bylo možno rozšířit okruh léků vydávaných bez lékařského předpisu. Pak je ale nutné odběratele těch, které mohou být zneužity k výrobě drog, evidovat, zda si jich neberou moc. Zdánlivá efektivita centrálního evidování a kontrolování čehokoli zde zastínila otázku, zda je takové opatření přiměřené exkluzivnímu účelu.

Nové technologie již vícekrát přinesly významná rizika. Obvykle se daří najít mechanismus, jak dostat džina zpět do láhve. Základem je vždy etický postoj – pochopení, co je slušné a co je neslušné.

Sezame, otevři se

Třetím alibi pro rezignaci zní: „Osobní údaje jsou dostatečně ochráněny přidělením přístupových práv, hesel a kontrol přístupů konkrétních uživatelů.“

Tento argument je omílaný ve všech důvodových zprávách návrhů zákonů, které upravují různá zpracování osobních údajů. Typickým příkladem byla bitva, kterou před pár měsíci museli svést ochránci osobních údajů (jak ze sdružení eStat, tak z Úřadu pro ochranu osobních údajů) s ministerstvem vnitra o to, aby systém základních registrů veřejné správy byl od základu zabezpečený pomocí další, jiné a ne-sofwarové vrstvy organizačního opatření, tedy na principu oddělených identifikátorů. Žádná osoba se nevyskytne v různých registrech pod stejným kódem. Naštěstí tento boj vyhráli.

Pokusím se tato tři alibi vyvrátit.

Okno bez záclony versus Paralelní realita

Shromažďované údaje vytvářejí paralelní, informační a tedy zdánlivě imaginární realitu, částečně kopírující prvotní, tradičně prožívanou realitu. Jejich vztah ale není imaginární. Paralelní realita umí silně zasáhnout do prvotní reality. V politickém prostředí se to již několikrát s citelnými dopady stalo. Příkladem je kauza hotelu Savoy, kdy paralelní realita (záznamy pohybu konkrétních osob) ovlivnila volbu prezidenta republiky. V kombinaci s jinými prvky se na významném ovlivnění podílela i tzv. Kubiceho zpráva, kdy paralelní realita zasáhla do volebního klání.

Pamatujeme případ muže, který několik let nemohl normálně žít, protože došlo k záměně jeho rodného čísla. Podobné jsou některé zákroky exekutorů, kteří vycházejí z nedokonalých veřejných registrů, tedy z nedokonalé paralelní reality.

Vzhledem k existenci rozsáhlých databází pohybu osob v Praze (například úsekové měření rychlosti a průjezdu na červenou, zaznamenávající přítomnost konkrétní registrační značky vozidla včetně fotografie řidiče a spolujezdce několik let dozadu na asi 20 frekventovaných místech) si lze snadno představit, že údaj z takové databáze může významně ovlivnit život člověka, který se dostane do hledáčku policie proto, že v databázi bude k jeho přítomnosti uveden určitý časový údaj. Tak se ze slušného občana může stát podezřelý z vraždy.

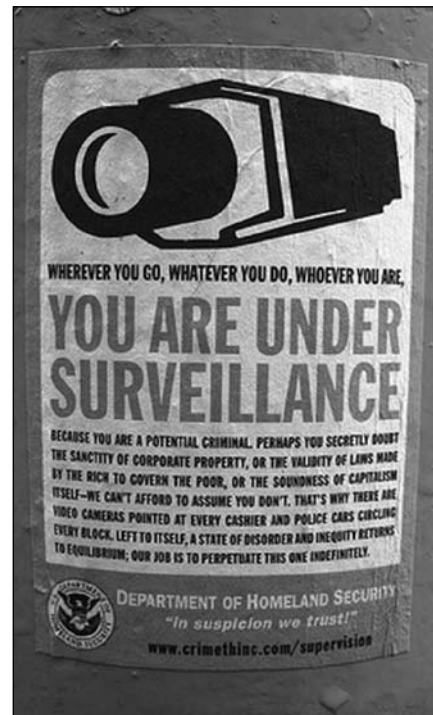

Foto: <http://www.blog.totred.com>

Kamkoli jdeš, cokoli děláš, kdokoli jsi, jsi sledován, protože jsi potenciální zločinec

Přítom změna časového údaje o několik sekund může být klíčová.

Paralelní realita tedy má zatracený silný vliv na naše životy.

Goliáš versus David

Nové technologie již vícekrát přinesly významná rizika. Obvykle se daří najít mechanismus, jak dostat džina zpět do láhve. Základem je vždy etický postoj – pochopení, co je slušné a co je neslušné. Tento postoj pak bývá doprovázen právem, zákony, které určité chování zakáží. Po průmyslové revoluci zjistilo mnoho konstruktérů a podnikatelů, že zdánlivě nejlevnější a neefektivnější způsob, jak realizovat určitou technologii, je vyhodit nebo vylít její zplodiny do přírody. Bylo to zadarmo. Postupně se vyvinulo vědomí, že je to neslušné, že provozovatel ostatním kradе cennou hodnotu – čisté životní prostředí. Dnes je to zakázané mnoha předpisy. Morálka a právo tak přinutily technologie uzavřít se do sebe tak, aby nebyly schopné škodit do okolí. Toleruje se tedy například nakládání s jaderným materiálem nebo

KOMENTÁŘE

Foto: archiv

toxickými látkami, ale jen za velmi přísných a drahých opatření, která zajišťují intaktnost vůči okolí. Chráněná hodnota – čisté prostředí – tak dostala cenu, danou buď dražší technologií, výší sankce anebo placenými limity. Nejeefektivnější jsou tak provozy, které se škodlivým postupům úplně vyhnou.

Podobný je obecný zákaz, aby na veřejnosti někdo mával ostře nabitou zbraní nebo jel autem s nefunkčními brzdami.

Stejně je třeba pochopit, že nejen přírodní, ale i sociální prostředí se musí uchovávat v určitém smyslu čisté. Vytváření různých databází paralelní reality je třeba vnímat jako znečištění, riziko, a tedy jako neslušné či alespoň vysoce rizikové chování. Morální postoj je třeba doprovodit právem, určitou regulací a jejím efektivním prosazováním, aby se taková technologie stala tak drahou, neboli aby se do její ceny promítla cena „ukradené svobody“, že provozovatel se jí přirozeně raději vyhne. Díky drobné regulaci nyní obce raději kupují příjezdové semaforey, kde se spustí červená, pokud auto přijíždí rychleji, než smí. Tím se stejného účelu dosáhne bez měření rychlosti se skenováním značek aut a ukládáním údajů všech slušných řidičů do databáze. Pokud tedy nějaké město pláče, že vydalo miliony na systém sledování dopravy, který by byl po regulaci nanic, představme si totéž v rovině chemické továrny, která lká, že nebude-li vypouštět toluen do potoka, znehodnotí se milionová investice.

Zdánlivá převaha technologií tedy není nic nového a již mnohokrát se podařilo takového džina dostat zpět do láhve.

Sezam versus dveře

Lidská svoboda, zejména soukromí, pohybu a získávání informací, se po tisíciletí opírala – aniž si to dostatečně uvědomujeme – o nepřehlednost světa, o možnost skrýt se v něm a o krátkost a pomíjivost lidské paměti. Hercule Poirot, pokud chtěl zjistit, kdy šel svědek okolo místa činu, si musel popovídat s trafikantem na rohu, s prodavačkou a ještě najít útržek oděvu na hřebíku v plotě. Šlo mu o informaci, tedy o efeméřní realitu, ale musel projít mnoha fyzickými dveřmi, potkat spoustu skutečných lidí a osobně jim vysvětlit, o co mu jde. Musel zaplatit taxíky, jízdenky, občas i neochotného trafikanta. Tisíce situačních bariér chránily naši svobodu. Dnes by stačilo pustit si záběry pouliční kamery.

Donedávna policejní vyšetřovatel musel pro mnoho údajů osobně zajít, na obecní úřad, na bernák, do nemocnice, na pracoviště podezřelého. Všude se musel ohlásit na vrátnici, hovořit s úředníky, prokázat se průkazem. Každý ho viděl, zapamatoval si ho. Trvalo mu to mnoho hodin nebo dní.

Dnes se k velké radosti policie otevírá možnost, že si toto vše zjistí od svého počítače, pouhým odesláním identifikace oprávněné osoby. Celá operace může

trvat několik vteřin. Její zneužitelnost je závratná.

Jakou náhradu namísto spleti historicky vytvořených situačních bariér, které chránily naši svobodu, poskytují informační technologie? Obvykle pouze cosi, co je stejně efeméřní jako celá sféra paralelní informační reality. Různá přístupová práva, hesla, kódování, logování, evidence přístupů. Celá paralelní realita je chráněna bariérou ze stejného materiálu, z něhož je sama. To, co je chráněno, i to, čím je to chráněno, je stejné povahy. Když už se tedy podaří ochranu prolomit, jedním rázem je vymalováno.

Hlavní rys této paralelní reality včetně bariér, kterými se zabezpečuje proti zneužití, je rychlost všech operací, prakticky tedy neexistence času, a tekutost, fluidnost informací, které lze bleskově změnit, přelít jinam, zkopírovat.

Z toho plynou dva důležité závěry:

1) Z hlediska hodnocení rizik je třeba brát samotnou možnost ohrožení za již existující ohrožení. Mezi stavem potenciálního ohrožení a realizací hrozby, například změnou či zkopírováním dat, totiž neelze žádný časový ani technologický odstup, který by obvykle mohl vést ke spuštění další ochranné reakce.

2) Pro omezení a ochranu paralelní reality před zneužitím je nutno zavádět nejen opatření ze stejné reality, ale kombinovat je s opatřeními z jiné, zejména fyzické reality. Měly by se vyžadovat situační, organizační a další bariéry.

Důležitou povinností, jak se situačně a organizačně vyhnout rizikům s vytvářením databází osobních údajů, je hned na počátku technického řetězce omezit zpracování údajů bez výběru: K dosahování některých jinak výhodných účelů se často nejprve monitoruje (zpracovává) široký okruh údajů o osobách, komunikaci nebo činnosti v dané situaci, a teprve následně se vyhodnocují příznaky, které teprve takové zpracování pro jednotlivé případy ospravedlňují a právně legitimizují.

Například při sledování dopravy by mělo nejprve být identifikováno porušení pravidel pomocí jiné, osobní údaje

Stejně je třeba pochopit, že nejen přírodní, ale i sociální prostředí se musí uchovávat v určitém smyslu čisté. Vytváření různých databází paralelní reality je třeba vnímat jako znečištění, riziko, a tedy jako neslušné či alespoň vysoce rizikové chování.

KOMENTÁŘE

nevytvářející technologie (například laserový měřič rychlosti), a teprve následně by mohl být zaznamenán konkrétní přestupce (digitalizace registrační značky, fotografie řidiče). Stejně pravidlo se musí uplatnit i při kontrole mýtného.

Jiným příkladem je dělené skladování dat. Jako je v jaderné technologii nepřijatelné dát k sobě dvě nadkritická množství plutonia, protože by se spustila štěpná reakce, mohlo by být v oblasti paralelní reality vyžadovanou slušností a nařízeným technologickým postupem ukládat data vždy rozděleně tak, aby ani jedna část při odcizení nezpůsobila škody. Sloučit rozdělené části tak, aby dávaly smysl, by bylo možné jen za přítomnosti jiné osoby, například vyšetřovatele, nejlépe s použitím fyzického klíče. V ochraně před nebezpečnými látkami jsou srovnatelné postupy běžné.

Musíme nově začít chápat ono zboží, o které tu jde – osobní údaje. Toto zboží má dosud prakticky nulovou hodnotu. Zdánlivě se totiž samo od sebe povaluje všude, po ulicích, na internetu, v databázích, k nimž je třeba pouze mít přístup.

Svrchovanost státu a ochrana jedince

Pokud jsme vyvrátili tři nejčastější alibi, proč vzdát boj za svobodu soukromí, pohybu a informací, je třeba vyjasnit si strategii, která by měla vést k onomu zahánění džina do láhve. Zde – myslím – je třeba zásadní změna paradigmatu. Musí se týkat jak role státu v boji se zlem, případně, jak se moderně říká, v prosazování pořádku, tak také samotného pojetí soukromí a osobních údajů jako cenného zboží.

Totalita

Totalitou se míní situace, kdy se nějaká moc pokouší ovládnout totálně všechny složky života společnosti. V tom smyslu je pravým opakem svobody, která je závislá na nepřehlednosti světa, možnosti být neviditelný, anonymní, skrytý, žít svůj osud bez zasahování.

Dnešní technologie teoreticky umožňují v určitých oblastech již téměř totální monitorování života. Dnes je skutečně technicky realizovatelné nastřelit všem lidem sledovací čip a monitorovat jejich polohu v každém okamžiku. Takové opatření by rázem zrušilo problém zločinu nebo přinejmenším jeho odhalování. Ekonomicky by šlo o velmi efektiv-

ní opatření, úspory by převýšily náklady velmi rychle.

Otevírá se tak zásadní a klíčová otázka, jaké může být pojetí role státu resp. bezpečnostních, ale i dalších správních složek veřejné moci při boji se zlem ve vztahu ke společnosti.

Policie není oddělena od společnosti, je její součástí, nestojí mimo ni nebo nad ní. Není archandělem Gabrielem, který s plamenným mečem sestupuje na zem a odděluje zlo od dobra. Proto je zcela principiálně nepřijatelný pohled, že občané, společnost, jejich životy, jsou jakýmsi materiálem, který je předhozený bezpečnostním složkám k výkonu jejich úkolů. Stát a jeho bezpečnostní orgány se musejí smířit s tím, že pracují a budou pracovat v nepřehledném a často neprůhledném světě, i když existují technologie, které by jim svět zpřehlednily a zprůhlednily. Pokud nám policie argumentuje, kolik ukradených aut či prchajících zločinců vypátrala pomocí kamer, porovnejme to opět s argumentací továrny zamořující přírodu, kolik lidských životů zachránily léky, které vyrábí.

Představme si bezpečnostní složky jako součást imunitního systému společnosti. Obranné leukocyty smějí cokoli konat v zásadě jen na základě skutečného napadení cizorodou látkou. Stejně tak policie smí konat jen na základě existujících faktů či alespoň doložitelného podezření, že v konkrétním případě se děje něco nekalého, tedy nejprve identifikovat atak zla. Opačný přístup, tedy pokus technicky uchopit totálně celou realitu, a následně v nasazeném materiálu vyhledávat příznaky odchylek a porušení pravidel, znamená, že všichni jsou nejdříve podezřelí, aby se až následně stali nevinými. Pokud imunitní systém anebo policie začne monitorovat více, nebo dokonce všechno, je důsledkem alergie, rakovina anebo ztráta imunity.

Je proto třeba mít nástroj, jak tuto snahu po totálním uchopení reality korigovat do míry, vždy pouze přiměřeně odpovídající na skutečnou výzvu. Tím nástrojem je cena.

Cena doteku

Musíme nově začít chápat ono zboží, o které tu jde – osobní údaje. Toto zboží má dosud prakticky nulovou hodnotu. Zdánlivě se totiž samo od sebe povaluje všude, po ulicích, na internetu, v databázích, k nimž je třeba pouze mít přístup. Je třeba „zdražit“ tuto dosud zlodějsky lacinou komoditu. Domnívám se, že klíčem k tomu bude skutečnost, že osobní

údaje jsou do značné míry součástí osoby, které se týkají. Tak jako fyzická osoba, ve smyslu fyzického těla, přesahuje do svého soukromí, do majetku od košile až po dům, tak přesahuje do informační sféry svými údaji. Tyto údaje je třeba vnímat jako součást osoby, informační auru, ba dokonce jako její vlastnictví, byť ne v klasickém, fyzickém smyslu. Nicméně je třeba uznat právo osoby dozvědět se o každém doteku, o nakládání s tímto svým vlastnictvím, s touto součástí své osoby. Povinnost každého zpracovatele informovat vlastníka tohoto zboží o tom, co s ním dělá, by byl systémový nástroj, který by tomuto zboží dal cenu. Navíc by zajistil informační integritu osoby, která by měla možnost vědět, co se s ní v informační sféře děje.

Takové řešení by vycházelo z etického principu ochrany individuality, který je euroatlantické civilizaci vlastní. Kdyby se vyvinuly pozemkové a majetkové knihy, které zajistily, že část mé osobní sféry, můj majetek, nezabere či neukradne první okolodoucí loupežník, pokud nejsem v dohledu. Podobně bych se měl dozvědět, že se určitý úředník na druhé straně republiky podíval na moje údaje v centrálním registru.

Pokud někdo myslí, že je to sci-fi, měl by vědět, že tento princip se již stal součástí vládního návrhu zákona o základních registrech, a technicky a právně nic nebrání tomu, dotáhnout ho z jednorozhodného souhrnného informování dotčené osoby k on-line informování v reálném čase.

Oldřich Kužilek

Foto: archito

ANALÝZY Z TERÉNU

Stav a působení Církve v naší vlasti

Pohled ze severních Čech

Foto: <http://ministryrak.sab.cz>

Inspirován analýzou „Orientace Církve ve společnosti (Pohled z terénu)“ RC Monitoru VI,1 str. 10-12 dovoluji si tímto zaslat několik svých dojmů ke stavu a působení Církve v naší vlasti v současnosti. Rozhodně nemůže jít o vyčerpávající analýzu – to by bylo asi k ničemu, to je pak jen vyčerpaný pisatel i čtenář, a důležité zanikne mezi vším. Jsem si vědom rozdílného stavu v různých diecézích a místech v naší vlasti, mám také radost, že někdy je situace lepší (např. ve Zlíně), i když to neopakují za každou větou. Zmiňuji jen několik postřehů, které také patří k tomu podstatnému: opravdovosti našeho křesťanství. I dnes se sůl ztratí správnou slanost hodí jen na chodník, a lidé po ní šlapou.

1. Křesťanská výchova = formace

Autor článku konstatuje, že letos ve Zlíně připravují na první svaté přijímání jen 12 dětí ze všech zlínských základních škol (snad kromě té církevní). Je tu nejen otázka rozdílu celkového počtu oproti třeba počátku devadesátých let, ale zejména: proč i těch 12 (a mnoho dalších) není v církevní škole? Mnozí žáci, rodiče i duchovní pastýři si neuvědomují, jak těžkým hříchem, jak velkým ohrožením spásy je svěřovat se/děti současným státním školám! A dodnes se u nás nejen používají, ale i tisknou např. zpovědní zrcadla (např., ale nejen v Kancionálu), která na nebezpečnost a tím těžkou hříšnost takového přístupu dostatečně jas-

ně nepoukazují – stále jako by vycházela z omezených možností před desítkami let. Málo vypíchnutého je v nich více... vycházejí stále ze situace slušného hodného českého křesťana v dobách hlubokého socialismu, takže v nich není mnoho ani o osobní odpovědnosti a angažovanosti, ani tam nejsou dost vhodným způsobem např. otázky týkající se těžkých hříchů proti 1. (různé formy okultismu a magie) a 6. přikázání (v každém kostele, kde v současnosti pravidelně sloužím, jsme již přišli o alespoň jednoho zbožného a nadějného ministranta, když začal žít „na hromádce“; kolik katolíků odchází z manželství za jiným/jinou; o střemhlavých známostech s nevěrci případně jinověrci nemluvě).

Svým způsobem není divu, že ve věcech komunikace, spolupráce, řízení, kontroly, schopnosti kvalitního řešení různých problémů a situací jsme na tom mizerně. Za socialismu byla snížena možnost se tomu učit – panovaly poměry svérázné – a to tím spíše pro křesťany a nejvíc pro duchovní.

Mám dojem, že vedle vlivu státní školy a mnoha jiných vlivů naše vyučování náboženství a kázání mají aspoň jakýsi byť spíše nedostatečný vliv, pokud jsou brány vážně, což je ovšem ten podstatně řidší případ. K tomu ovšem přistu-

puje situace, kdy výsledkem netečnosti a nepochopení pastýřů i ovcí někdy církevní školy nejsou dosažitelné, někdy je na nich fakticky křesťanská pomalu jen ta cedule, někdy více, ale zdaleka ne v mezích možností vše. Sice určité množství církevních škol iniciativní skupiny ze země vydupaly a jejich zřízení si na pastýřích vymohli, celkově ovšem odpovídající uvědomění kritičnosti situace nepozorují ani co se týká zjišťování a vyhodnocování potřeb a zřizování církevních škol, ani co se týká péče o jejich stav a řešení problémů, ani co se týká uvědomování a vysvětlování jejich nezbytnosti pro opravdu křesťanskou výchovu a vzdělání: u nás třeba biskupství nezapomíná vyhlašovat sbírku na zdejší církevní školy, ale nic o tom, co věřícím nabízejí a poskytují... a vím, že je to rozpačité nejen kvůli celkovým severočeským poměrům, ale zejména kvůli nedostatku cílevědomosti na straně církevní.

Sám mám nedostatek oficiálních i neoficiálních informací, a ještě jsou nespolehlivé. Vzpomeňme, jak kdysi zejména jezuité proměnili zprotestantizovanou Evropu, když se věnovali školství! (Neobjevují nic nového, srovnej např. s Kodexem kanonického práva, např. Can. 217, 798, 802.) Co se týká formace dospělých křesťanů včetně pastýřů: nepromyšlená, nesystematická, tak, aby se mohlo odškrtnout, že se něco dělá. Ano, je tu několik drahých programů „celoživotního“ vzdělávání na aspoň pro mě vzdálených místech o délce 1-3 roky (navíc může člověk pochybovat, jestli je to zrovna to pro něho potřebné). Co se týká vyhlášeného šestiletého programu tématických homilií, nevím, kolik se nás toho drží, jak se kdo z nás toho a onoho zhostí ani co si z toho věřící pak jsou schopni skutečně odnést; témata jsou pečlivě rozepsána i na v těchto šesti letech odpadající liturgické příležitosti a na svátky, o nichž je věřících v kostele méně; již jsem si nedal práci kontrolovat, zda je tam vše potřebné...

2. Charita

Rovněž podstatná součást života Církve. Děje se mnoho dobrého, ale kdykoli jsem potřeboval jako kněz pomoci s pomocí bližnímu v nouzi, pouze jsem obtelefonovával jednotlivé charity, a pokud jsem se dovolal, dostával jsem od-

ANALÝZY Z TERÉNU

povědi typu: „v tomhle my nemůžeme pomoci, zkuste to v tamhleť/-ěch charitě/-ách“, které stejně nakonec k ničemu nevedly. Ačkoli i lidé k tomu vysvěcených – jáhnů – je řada, jedná se spíše jen o spontánní růst, proměny a zániky, než o cílevědomě řízenou charitativní činnost. Pokud tu nějaké řízení je, jsou to seberealizující ženy dělající to snad podle svého nejlepšího svědomí pro sebe typickým způsobem bez další přiměřené podpory a korigování ze strany církevního společenství v čele s pastýři – a odtud snad mé nedostatečné zkušenosti? Oficiální charitní zásada (i do praxe přirozeně částečně promítaná) pomáhat lidem bez ohledu na jejich náboženské vyznání a jiné charakteristiky je zcela absurdní: jednak přirozeně bližší našincem než cizí, jednak dobře pomáhat každému znamená s ohledem na to, kdo kým a jaký je.

3. Vztahy uvnitř církevního společenství

Toto téma právem zabírá asi polovinu zmíněného článku. Svým způsobem není divu, že ve věcech komunikace, spo-

lupráce, řízení, kontroly, schopnosti kvalitního řešení různých problémů a situací jsme na tom mizerně. Problémy se často neřeší, pokud se něco neřeší nebo řeší špatně, náprava či odvolání prakticky nemožné. Za socialismu byla snížena možnost se tomu učit – panovaly poměry svérázné – a to tím spíše pro křesťany a nejvíc pro duchovní. A lidé formovaní touto dobou socialismu jsou na rozhodujících místech: jsou sice více méně hrdiny z doby socialismu a po mnohých stránkách skvělí, ale neschopnost v uvedených oblastech nepřekonalí, možná jim musí ještě předat nastupujícím novým generacím. Navíc občasné setkávání – ať jsou to „kněžské dny“, vikariátní konference, různá „spolča“ – i kdyby byla vždy kvalitní, nemožno nahradit soustavné soužití a soustavnou spolupráci. A tak velká část kněžstva hrdinsky vytrvá v osamocené snaze, každý jinak „samorostlý“, neodvažujeme se pomalu ani mluvit o tom, kolik nás už z kněžské služby desertovalo, nikdo nikdy nespočítá, kolik duchovních povolání je zmařeno, když dotyční pozorují systém-nesys-

tém našich životních snah a bojů, a jak je s námi ze všech stran zacházeno, a přitom ze strany biskupů, kněží i věřících je málokdy skutečná vůle tento neudržitelný systém-nesystém změnit a vrátit se ke společnému životu a působení duchovních (které, pravda, mají různé podoby).

Ano, není to jen tak, *poenitentia maxima* – *vita communis* (jeden možný překlad je: „největší pokání – společný život“), ale toto pokání je životně důležité! Velký moderní odklon od společného života duchovních (záležitost řady staletí) s sebou přinesl i takový úpadek modlitby liturgických hodin, že přinejmenším při změnách kolem roku 1970 stranou zůstávalo, a tedy ani nevíme, jak by se vlastně měly zpívat. A co se týká spolupráce duchovních s laiky, těžko říci, zda se více naráží na nedostatek vůle a schopnosti ke spolupráci na té či oné straně; pokud však již rezignují obě strany, již se nenaráží, a je tedy vše v pořádku...

P. Vít Jůza
kněz litoměřické diecéze,
farní vikář v Semilech
24. 1. 2009

Je to člověk, o kterého tu běží

Nad první besedou v rámci Iniciativy 17-11

Cyklus přednášek o sociální nauce Církve *Iniciativa 17-11* začal ve strašnickém Divadle Míriam ve středu 7. ledna 2009 besedou s ekonomem a vysokoškolským pedagogem, prof. Lubomírem Mlčochem. Téma Sociální nauka Církve – naděje pro člověka 21. století si host rozvrhl do několika částí. Sociální nauku nejprve zasadil do širších souvislostí. V sociálním učení jde o pohled Církve na člověka a pozemské skutečnosti z perspektivy věčnosti. Křesťané nejsou Kristovými učedníky jen v kostele, jen když se vzdělávají ve víře, ale stejnou měrou také v oblasti společenské – jako rodiče, kteří vychovávají a učí své děti, jako lidé práce, jako občané, kteří se snaží v dobrém ovlivnit politiku atd. Užitím slova „sociální“ neomezuje Církve svou působnost pouze na sociálně tíživé jevy, ale předkládá promyšlený pohled na fungování společnosti jako celku, jako živého proměňujícího se organismu. Ten obdobně jako lidské tělo může fungovat dobře, ale může být i napaden a oslabován různými neduhy. Svůj pohled a svá

řešení Církve předkládá především ve velkých sociálních encyklikách a nově také v souhrnném „sociálním katechismu“ – *Kompendiu sociální nauky Církve* (Karmelitánské nakladatelství 2008).

Křesťané nejsou Kristovými učedníky jen v kostele, jen když se vzdělávají ve víře, ale stejnou měrou také v oblasti společenské.

Prof. Mlčoch označil sociální nauku Církve za skrytý poklad, za bohužel stále zakopanou hřivnu. V respektu k důstojnosti lidské osoby (od početí až po smrt) i ve všech hlavních zásadách (společné dobro, univerzální určení statků, subsidiarita, spoluúčast na veřejných dobrech a solidarita) je přitom hlas Církve prorocký – jak ale víme, prorokům nebývá vždy nasloucháno, a tak Boží hlas leží ladem.

V našich zemích se sociální nauka rozvíjela už před první velkou encyklikou *Rerum novarum* (Lev XIII., 1891), ze-

jména v tzv. Borských tezích, uveřejněných před 125 lety v Boru u Tachova. Pokojný a hladký průběh listopadových událostí roku 1989 je spojován s přímluvou svatě Anežky České, která reprezentovala vládnoucí přemyslovský rod tím nejvznešenějším i nejpokornějším způsobem: službou chudým a ubohým. Na konci desetiletí plného bouřlivých politických změn v roce 2000 pak čeští a moravští biskupové v ekumenické spolupráci uveřejnili list *Pokoj a dobro*, který vyzdvihl dobré a nosné a kriticky posoudil nedokonalé a scestné společensko-politické fenomény 90. let (materialismus nového typu, liberalismus neznající zdravé meze, nedostatek právního vědomí a eroze právního státu).

V druhé půli svého vystoupení se prof. Mlčoch zabýval ústředním tématem přednášky: nadějí. Připomněl, jakým darem je pro světovou Církve dnešní papež, muž mimořádně filosoficky a teologicky vzdělaný, nadaný pronikavým analytickým úsudkem. „Kardinál Ratzinger ale jako papež Benedikt XVI. pře-

NA ZÁVĚR

šel od „chladné analýzy“ k tomu, čemu se nejen v Americe říká pozitivní myšlení,“ prohlásil prof. Mlčoch. Ještě jako kardinál-prefekt kongregace pro nauku víry „diagnostikoval“ Evropu jako kontinent nacházející se v krizi kultur. Dnešní ekonomická krize je jen důsledkem nesprávných odpovědí na otázku: Kdo je člověk? Neztrácí se z našeho obzoru jakákoli dlouhodobá perspektiva? Může být vůbec dnešní bezbřehé pojetí svobody – slovy apoštola Pavla „Můžu všechno, ale ne všechno mi prospívá“ – nějak nosné? Jako pastýř stáda, které mu bylo svěřeno, Benedikt XVI. především pravdivě povzbuzuje a posiluje ty, kdo ztrácejí naději. Druhým motivem Mlčochových úvah byla odvázná a kontroverzní slova kardinála Martina o současné nové totalitě. Je jí totalita technologická – nekriticky chápaná dominance přírodních věd nad jakoukoli jinou než utilitaristickou etikou. Dřívější, politické, totality byly vymezeny geograficky, „blokové“, byly jasně rozpoznatelné. „Dnes je nepřítel už za branami, je v nás, v našem způsobu myšlení,“ míní

prof. Mlčoch. *Kompendium* k tomu konstatuje smutnou a burčující skutečnost, že o mnoha sporných otázkách se ve veřejném prostoru už ani nevede diskuse, „vše je jasné“. Večer završila poměrně živá diskuse (v sále bylo přítomno více než 85 lidí). Potřebnost informační etiky a role médií, postavení islámu na světové politické scéně a početní zastoupení v rámci evropské populace, ekumenismus funkční právě v sociálních otázkách – to jsou jen některé z ohlasů, které prof. Mlčoch v posluchačích probudil.

Druhá beseda v rámci Iniciativy 17-11 se koná 4. února. Hostem bude pražský světící biskup, předseda Rady Iustitia et Pax Mons. Václav Malý. Diskusní setkání ponese název Církev a očekávání současného světa. Vystoupení jednotlivých hostů jsou nahrávána a budou v brzké době zpřístupněna na internetu. Podněty a otázky můžete adresovat na e-mail: iniciativa1711@centrum.cz nebo na adresu: ŘK farnost NPPM, Ke Strašnické 10, Praha 10-Strašnice 100 00.

Pavel Mareš

17 11

INICIATIVA 17-11

**besedy o sociální nauce církve
a sociálním rozměru křesťanství**

*„Už nejsem ve světě,
ale oni jsou ve světě.
Otče svatý, zachovej je
ve svém jménu ...“ Jan 17,11*

Besedy se konají celý rok 2009
vždy první středu v měsíci
v 19 hodin v Divadle Miriam
(Ke Strašnické 10,
Praha 10-Strašnice, 100 00).

Vstup volný.
Pořádá: Římskokatolická farnost
Praha-Strašnice ve spolupráci
s Karmelitánským nakladatelstvím.
E-mail: iniciativa1711@centrum.cz

Liturgická čtení

15. 2. Neděle	Lv 13,1-2.45-46, Žl 32, 1 Kor 10,31 – 11,1, Mk 1,40-45 <i>6. neděle v mezidobí</i>		
16. 2. Pondělí	Gn 4,1-15.25, Žl 50, Mk 8,11-13 <i>sv. Juliána</i>	19. 2. Čtvrtek	Gn 9,1-13, Žl 102, Mk 8,27-33 <i>sv. Goďšalk</i>
17. 2. Úterý	Gn 6,5-8; 7,1-5.10, Žl 29, Mk 8,14-21 <i>sv. Alexius a druhové</i>	20. 2. Pátek	Gn 11,1-9, Žl 33, Mk 8,34 – 9,1 <i>sv. Nikefor</i>
18. 2. Středa	Gn 8,6-13.20-22, Žl 116B, Mk 8,22-26 <i>sv. Simeon</i>	21. 2. Sobota	Žid 11,1-7, Žl 145, Mk 9,2-13 <i>sv. Petr Damiani</i>
22. 2. Neděle	Iz 43,18-19.21-22.24b-25, Žl 41, 2 Kor 1,18-22, Mk 2,1-12 <i>7. neděle v mezidobí</i>		
23. 2. Pondělí	Sir 1,1-10, Žl 93, Mk 9,14-29 <i>sv. Polykarp</i>	26. 2. Čtvrtek	Dt 30,15-20, Žl 1, Lk 9,22-25 <i>sv. Alexandr</i>
24. 2. Úterý	Sir 2,1-13, Žl 37, Mk 9,30-37 <i>sv. Modest</i>	27. 2. Pátek	Iz 58,1-9a, Žl 51, Mt 9,14-15 <i>sv. Gabriel od Bolestné Panny Marie</i>
25. 2. Středa	Jl 2,12-18, Žl 51, 2 Kor 5,20 – 6,2, Mt 6,1-6.16-18 <i>Popeleční středa</i>	28. 2. Sobota	Iz 58,9b-14, Žl 86, Lk 5,27-32 <i>sv. Roman</i>

RC MONITOR – zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětlu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Publikované zprávy jsou zveřejňovány na zpravodajském serveru <http://res.claritatis.cz>. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474.

Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/5500.

Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, Mgr. Dagmar Kopecká, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček, Mgr. Matyáš Zrno. **Teologický poradce:** P. Mgr. Pavel Mayer OP.

Objednávky: Noviny jsou distribuovány zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na korespondenční adrese redakce. Jejich vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 10 Kč, což ročně znamená 240 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.